

Regler for inngrep i vassdrag

Det er i utgangspunktet ikke tillatt å gjøre inngrep i vassdrag som kan være til nevneverdig skade eller ulempe for allmenne interesser. Dersom du har planer om å gjøre inngrep i eller inntil et vassdrag, må du avklare om det er nødvendig med tillatelse fra lokale og/eller statlige myndigheter før arbeidene starter. Dette faktaarket gir en orientering om de viktigste lover og forskrifter som gjelder for slike inngrep. Saksbehandlingen vil variere med tiltakets omfang og virkninger. Ta derfor tidlig kontakt med enten kommunen, fylkesmannen eller NVEs regionkontor, for å få veiledning om hvordan du skal gå fram.

Hva er inngrep i vassdrag?

Med inngrep i vassdrag mener vi alle fysiske tiltak/inngrep som kan påvirke vannføring, vannstrøm, vannstand, vassdragets leie og vassdragsmiljø for øvrig. Det kan være:

- Oppdemming, uttak og bortledning av vann til kraftproduksjon, fiskeoppdrett, jordvanning eller andre formål.
- Graving og uttak eller utfylling av masser i bunn og på breddene av elver, bekker og innsjøer.
- Anlegg av bygning eller konstruksjon i eller over vassdraget, herunder bruer/kulverter, plastring av elvebredd, bekkelukkinger o.l. (ikke luftledninger).
- Fjerning av det naturlige vegetasjonsbeltet langs vassdrag.

Ansvar ved inngrep i vassdrag

Tiltakshaver (den som er ansvarlig for tiltaket) har ansvaret for å gi melding om tiltaket til de rette myndigheter, innhente nødvendige tillatelser og sørge for at tiltaket blir gjennomført i samsvar med de krav og vilkår som følger av lover, forskrifter og tillatelser. Den som skal utføre tiltaket, enten det er tiltakshaver sjøl, innleid entreprenør eller andre, har plikt til å forvise seg om at nødvendige tillatelser er gitt før arbeidet starter.

Det er nødvendig å vurdere hver sak i forhold til de relevante lovene. Kommunen, fylkesmannen eller NVEs regionkontor kan gi råd og veiledning om hvordan en skal gå fram, og hvem som må kontaktes. Ta tidlig kontakt med

Grusuttak i vassdrag er et inngrep som ofte har negative virkninger for almenne interesser. Det må derfor vurderes etter vannressursloven, i tillegg til plan- og bygningsloven

de aktuelle forvaltningsinstansene for å avklare hvilken behandling som trengs. Små tiltak uten nevneverdige virkninger for allmenne interesser vil ofte kunne utføres uten særskilt tillatelse.

Lover og forskrifter for inngrep i og ved vassdrag

Vannressursloven

Vannressursloven er den generelle loven om vassdrag. Den pålegger alle å opptre aktsomt for å unngå skade eller ulempe i vassdraget for allmenne eller private interesser. Som vassdrag regnes vann/innsjøer, elver og bekker med årssikker vannføring (bekker som vanligvis ikke tørker ut), med tilhørende bunn og bredder opp til vannstanden for 10-årsflommer. Loven inneholder også regler om grunnvann.

Tiltak i vassdrag som kan være til nevneverdig skade eller ulempe for allmenne interesser kan bare gjennomføres når det er gitt tillatelse (konsesjon) etter vannressursloven § 8. Allmenne interesser omfatter blant annet fisk, plante- og dyreliv, friluftsliv og flomforhold.

Ved uttak, bortledning og oppdemming av vann som endrer vannføringen i elver og bekker med årssikker vannføring skal minst den alminnelige lavvannføringen være tilbake, dersom det ikke er gitt tillatelse til annet. I konsesjon til uttak, bortledning eller oppdemming kan det eventuelt fastsettes nærmere vilkår om minstevannføring.

Når vassdraget tar seg nytt løp, oppgrunnes eller utdypes, kan det gamle løpet gjenopprettes, renskes opp eller fylles opp med masse til samme dybde eller bredde som vassdraget hadde for fem år siden uten konsesjon (vannressursloven §12). Dersom forandringen skyldes en enkeltstående handling, må gjenopprettingen skje innen tre år. Dersom opprettingen kan være til nevneverdig skade eller ulempe for allmenne interesser, må tiltaket meldes til NVE før arbeidene starter.

Grunneier kan også uten konsesjon ta ut vann til husholdning og husdyr på eierdommen (vannressursloven §15).

Kantvegetasjon langs vassdrag reduserer forurensning fra jordbruksarealer, stabiliserer elvebredden mot erosjon og er viktige leveområder for planter og dyr. Etter vannressursloven § 11 skal det opprettholdes et naturlig vegetasjonsbelte langs bredden av vassdrag med årssikker vannføring. Kommunen kan bestemme bredden på beltet i planer etter plan- og bygningsloven, eller når grunneier, tiltakshavere eller fagmyndigheter krever det. Fylkesmannen kan i særlige tilfeller fritta fra lovens krav om kantvegetasjon.

Vassdragsreguleringsloven

Vannkraftprosjekter som er over en viss størrelse, og som vil endre vassdragets vannføring ved reguleringer og/eller overføringer, er konsesjonspliktig etter vassdragsreguleringsloven. Kongen er konsesjonsmyndighet. Loven inneholder regler om konsesjonssøknad, konsesjonsbehandling, konsesjonsvilkår, ekspropriasjon m.m. Tiltak som krever konsesjon etter vassdragsreguleringsloven behandles etter reglene i denne loven, men flere av reglene i vannressursloven gjelder også for disse tiltakene.

Plan- og bygningsloven

Plan- og bygningsloven har bestemmelser om planlegging og behandling av saker om bygge- og anleggsarbeider. Alle tiltak må avklares i forhold til kommuneplanens arealdel eller reguleringsplan for området. Tiltak som er gitt konsesjon etter vannressursloven eller vassdragsreguleringsloven er unntatt fra plan- og bygningslovens byggesaksbehandling, men lovens øvrige deler gjelder.

Uttak av vann til minikraftverk må vurderes etter vannressursloven. Utbygging som berører nevneverdige allmenne interesser må ha tillatelse etter vannressursloven. Foto: Gyril Firmeite

To noenlunde like vassdrag, med og uten kant Foto: Arne Trond Hamarsland

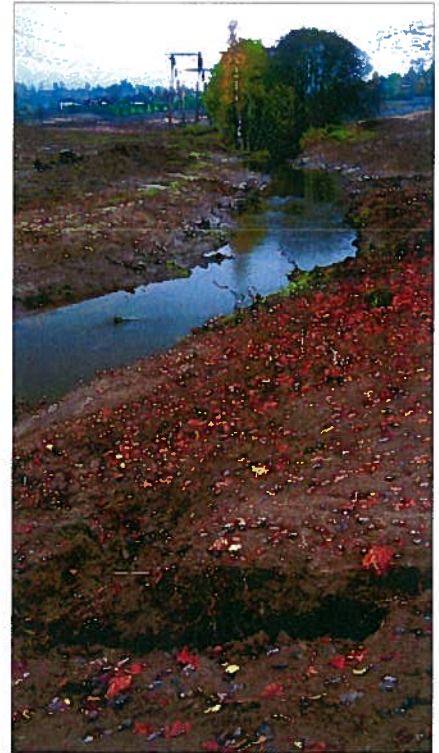
Mindre vassdragsinngrep vil ofte ikke kreve tillatelse etter vannressursloven. Det vil da være tilstrekkelig med behandling som byggesak. Uvesentlige terrenginngrep trenger heller ikke byggetillatelse. For større tiltak, f.eks. flomverk eller masseuttak, kan det på den annen side være nødvendig med reguleringsplan, eventuelt dispensasjon fra gjeldende plan. Ved behandling av byggesøknad vil det være krav til ansvarlig søker og ansvarlig prosjekterende, på samme måte som for andre byggesaker. Søknaden avgjøres av kommunen.

Lakse- og innlandsfiskloven

I følge lakse- og innlandsfiskloven og den tilhørende forskriften om tekniske fiskekultiveringstiltak og inngrep i vassdrag, er det ikke tillatt å utføre fysiske tiltak som i påviselig grad forringer produksjonsmulighetene for fisk eller andre ferskvannsorganismer, uten tillatelse fra fylkesmannen. Tiltak som er gitt konsesjon etter vannressursloven eller vassdragsreguleringsloven trenger normalt ikke slik tillatelse.

Forurensningsloven

Forurensningsloven har regler om forurensning generelt. Loven er aktuell ved noen typer vassdragsinngrep, f.eks. grav-

vegetasjon. Kantvegetasjonen har stor betydning for biologisk mangfold, fiskeproduksjon, erosjon og forurensning.

ing som medfører tilslamming i vassdraget. Dette er særlig aktuelt ved avdekking av leirmasser og annet finstoff. Loven kan også komme til anvendelse ved uttak av vesentlige deler av vannmengden, dersom dette medfører at forurensende utslipp ikke fortynnes i samme grad som tidligere. Fylkesmannen har det regionale forvaltningsansvaret for loven. Kommunen er lokal myndighet.

Jordloven

Jordloven har regler om drift av jordbruksareal og skjøtsel av natur- og kulturlandskap. Forskrift om areal- og kulturlandskapstilskudd er hjemlet i jordloven. Den som vil oppnå areal- og kulturlandskapstilskudd, må ikke foreta større endringer eller inngrep i kulturlandskapet. Dette innebærer bl.a. at elver, bekker og grøfter skal holdes åpne, og at skogbryn og kantsoner mot innmark ikke skal dyrkes opp. Kommunen kan gi dispensasjon fra bestemmelsene i forskriften.

Kulturminneloven

Kulturminneloven har bestemmelser om automatisk fredete kulturminner og andre bestemmelser som kan få betydning for vassdragstiltak. Forholdet til kulturminner blir som regel avklart gjennom den kommunale behandlingen.

Loven forvaltes regionalt av fylkeskommunen, med unntak av samiske kulturminner som forvaltes av Sametinget. Kulturminner i vassdrag kan få betydning for konsesjonsbehandling etter vannressursloven og vassdragsreguleringsloven. Det kan settes vilkår for å ivareta kulturminner når konsesjon gis. Når det gis konsesjon kan det fastsettes vilkår for å ivareta hensynet til kulturminner.

Kontakt med myndighetene ved inngrep i vassdrag

Kontakt med NVE

Dersom et inngrep i vassdrag vil være til skade eller ulempe for allmenne interesser, må tiltaket ha tillatelse (konsesjon) etter vannressursloven. Tiltakshaver må da sende søknad til NVE. NVE har utarbeidet en egen veileder for konsesjonsbehandling etter vannressursloven.

I mange tilfeller kan det være tvil om tiltaket har så store virkninger for allmenne interesser at konsesjon etter vannressursloven er nødvendig. NVE kan avgjøre dette spørsmålet. Tiltakshaver må da sende opplysninger om tiltaket til NVEs regionkontor, enten direkte eller via kom-

munen. Opplysningene må angi størrelsen på tiltaket, gjerne vist på kart i målestokk 1:5000, og gi en beskrivelse om hvordan tiltaket er tenkt utført. Bilder fra området og skisser av det planlagte inngrepet kan gjerne sendes med. På grunnlag av disse opplysningene og rådføring med fylkesmannen avgjør NVE om det trengs konsesjon etter vannressursloven. Dersom det trengs konsesjon, blir tiltakshaver orientert om hvordan søknaden skal utformes.

Dersom det ikke er nødvendig med konsesjon, avklarer NVE samtidig med fylkesmannen om det er nødvendig med tillatelse etter lakse- og innlandsfiskloven og forurensningsloven. Kommunen behandler deretter saken etter plan- og bygningslovens bestemmelser.

I praksis må alle saker som gjelder kraftutbygging, herunder planer om mikro- og minikraftverk, sendes til NVE, enten som spørsmål om å vurdere konsesjonsplikten, eller som søknad. Dette gjelder også annen oppdemming, uttak og bortledning av vann.

Kontakt med kommunen

Kommunen må kontaktes for å få avklart tiltaket i forhold til arealplaner i områ-

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er et direktorat under Olje- og energidepartementet med ansvar for å forvalte landets vann- og energiresurser.

NVE skal sikre en helhetlig og miljøvennlig forvaltning av vassdragene, fremme en effektiv kraftomsetning og kostnads-effektive energisystemer og bidra til en effektiv energibruk.

NVE har en sentral rolle i beredskapen mot flom og vassdragsulykker og leder den nasjonale kraftforsyningsberedskapen.

NVE er engasjert i FoU og internasjonalt samarbeid innen sine fagområder. NVE er nasjonal faginstitusjon for hydrologi.

Informasjon fra Norges vassdrags- og energidirektorat

Fakta-ark nr. 3 2002

det. For tiltak som ikke trenger tillatelse etter vannressursloven eller vassdragsreguleringsloven må kommunen også kontaktes for å avklare om det er nødvendig med byggetillatelse og igangsetningstillatelse etter plan- og bygningsloven. Kommunen trenger de samme opplysningene som NVE.

Aktuelt informasjonsmaterieell fra NVE

Konsesjonsbehandling etter vannressursloven § 8

Notatet omhandler regler og saksbehandling for vassdragstiltak og tiltak som kan påvirke vassdrag og grunnvann. KTV-Notat nr. 13/2002 (inntil ny veileder er ferdig).

Veileder for vannkraftutbygginger

Veilederen beskriver blant annet saksgangen for de ulike sakstypene. NVE-Veileder nr. 1/1998.

Sikrings- og miljøtiltak i vassdrag

NVE kan gi bistand til planlegging og gjennomføring av til sikrings- og miljøtiltak langs vassdrag. Faktaark nr.

2/2001 og tilhørende skjema for melding om behov for tiltak.

Denne og annen informasjon kan hentes fra våre nettsider, www.nve.no, eller fås tilsendt ved henvendelse til NVE.

Atnavassdraget, sideelv til Glomma, Hedmark. Vassdraget er vernet.
Foto: Arne Trond Hamarsland

Fakta

Norges vassdrags- og energidirektorat

Hovedkontor

Middelthunsgt. 29 Postboks 5091
Majorstua 0301 Oslo
Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
Internettadresse: www.nve.no

Region Midt-Norge (RM)

Trekanten, Vestre Rosten 81,
7075 Tiller
Telefon: 72 89 65 50
Telefaks: 72 89 65 51
E-postadresse: rm@nve.no

Region Nord (RN)

Kongensgate 14-18
Postboks 394, 8505 Narvik
Telefon: 76 92 33 50
Telefaks: 76 92 33 51
E-postadresse: rn@nve.no

Region Sør (RS)

Anton Jenssens gate 5
Postboks 2124, 3103 Tønsberg
Telefon: 33 37 23 00
Telefaks: 33 37 23 05
E-postadresse: rs@nve.no

Region Vest (RV)

Naustdalsvn. 1b
Postboks 53, 6801 Førde
Telefon: 57 83 36 50
Telefaks: 57 83 36 51
E-post: rv@nve.no

Region Øst (RØ)

Vangsveien 73
Postboks 4223, 2307 Hamar
Telefon: 62 53 63 50
Telefaks: 62 53 63 51
E-postadresse: ro@nve.no

Ansvarlig: Informasjonsdirektør
Sverre Sivertsen
Fagansvarlig: Steinar Schanche